مقاله مروری

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره نهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۹، ۱۳۴-۱۲۵

مروری بر مرور همتایان سردبیری

محسن رضائیان[۱]

دریافت مقاله: ۸۸/۱۱/۱ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۸۹/۱/۲۱ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۸۹/۲/۱۵ پذیرش مقاله: ۸۹/۳/۸

چکیده

زمینه و هدف: مرور همتایان سردبیری نقش بسیار مهمی در انتشار مقالات علمی ایفا می‌نماید. همتایان یا داوران، دانشمندانی هستند که در خصوص موضوع مقاله از تبحر و تخصص لازم برخوردار بوده و فارغ از هر گونه تعارض در منافع و بدون چشمداشت مادی، بخشی از وقت گران‌بهای خود را به ارزشیابی نقادانه مقاله تحت داوری خود اختصاص می‌دهند. هدف از انجام این مطالعه، شناخت نکات مهم در فرآیند مرور همتایان سردبیری است.

مواد و روش‌ها: برای انجام این مطالعه مروری، موتور جستجوی پاب مد (http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed) با واژگان «Editorial Peer Review» و موتور جستجوی پایگاه اطلاعات علمی وابسته به جهاد دانشگاهی (http://www.sid.ir/fa/index.asp) با واژگان «مرور همتایان سردبیری» مورد بررسی قرار گرفتند. در مرحله بعد، با تغییر در شیوه جستجو و با بهره‌گیری از منابع مورد استفاده در مقالات به دست آمده، مرتبط‌ترین و به‌روزترین مآخذ، مطالعه گردیدند.

بحث: بر اساس مقالات به دست آمده، ضمن تعریف دقیق فرآیند مرور همتایان سردبیری به تاریخچه این فرآیند پرداخته و سپس شیوه‌های گوناگون مرور همتایان سردبیری مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه به خطاهای متداول در داوری و نیز به مهم‌ترین مسئولیت‌های همتایان در قبال داوری یک مقاله اشاره گردیده است.

نتیجه‌گیری: داوری مقالات یک وظیفه اخلاقی برای دانشمندان است که بایستی به عنوان یک افتخار و نه یک بار اضافی قلمداد گردد. در صورت قبول انجام داوری، دانشمندان باید این امر را به بهترین شیوه ممکن انجام داده و نه تنها به سردبیر مجله جهت اتخاذ تصمیم مقتضی پیرامون سرنوشت مقاله یاری رسانند بلکه با ارائه پیشنهادهای سازنده به نویسندگان نیز به بهبود کیفیت مقاله کمک نمایند.

واژه‌های کلیدی: مجله، مرور همتایان سردبیری، سردبیر

مقدمه

داوران (Referees) یا همتایان (Peers) نقش بسیار مهمی در بررسی، تصحیح، تکمیل و بهبود کیفیت مقالات علمی در حوزه‌های گوناگون دانش بشری ایفا می‌نمایند. نقش داوران یا همتایان در بررسی و چاپ مقالات علمی در حوزه سلامت از اهمیت بسیار زیادتری نسبت به سایر علوم

۱- دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳٤۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

برخوردار می‌باشد، چرا که در حوزه سلامت، نتایج دستاوردهای پژوهشگران که ارتباط مستقیم با سلامت آحاد جامعه دارد به زیور طبع آراسته می‌گردد. از همین رو، در این حوزه، بررسی دقیق مقالات قبل از چاپ و رفع هر گونه شک و شبهه در یافته‌های علمی از اهمیت حیاتی برخوردار می‌باشد [۱].

در حوزه سلامت، نقش داوران از چنان اهمیتی برخوردار است که تا کنون مطالعات متعددی فقط در زمینه خصوصیات داورانی که می‌توانند داوری با کیفیتی از یک مقاله به عمل آورند، صورت پذیرفته است [۴-۲]. با توجه به نقش اساسی همتایان، هدف از انجام این مطالعه، شناخت نکات مهم در فرآیند مرور همتایان سردبیری است.

مواد و روش‌ها

در زمستان سال ۱۳۸۸ موتور جستجوی پاب مد (http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed) با بررسی واژگان «Editorial Peer Eeview» در عنوان مقاله، مورد جستجو قرار گرفت. با این روش جستجو، عناوین ۳۵ مقاله به دست آمد که جملگی در بازه زمانی ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۷ میلادی به چاپ رسیده و جنبه‌های گوناگونی از مرور همتایان سردبیری را در قالب مقالات مروری، پژوهشی اصیل، سخن سردبیری و اظهار نظرهای مختلف در بر می‌گرفتند. از این ۳۵ مقاله، فقط ۱۰ مورد مربوط به سال ۲۰۰۰ میلادی به بعد و بقیه مربوط به سال‌های قبل از آن بود.

هم‌زمان، موتور جستجوی پایگاه اطلاعات علمی وابسته به جهاد دانشگاهی (http://www.sid.ir/fa/index.asp) نیز برای به دست آوردن مقالات فارسی با واژگان «مرور همتایان سردبیری» مورد جستجو قرار گرفت که منجر به بازیابی یک مقاله سردبیری گردید. در مرحله بعد، با تغییر در شیوه جستجو و هم‌چنین با بهره‌گیری از منابع مورد استفاده در مقالات به دست آمده، نهایت دقت به عمل آمد تا مرتبط‌ترین و به‌روزترین مآخذی که حاوی نکات ارزنده در فرآیند مرور همتایان سردبیری بودند، مورد استفاده این مطالعه مروری قرار گیرند.

بر اساس این مآخذ به دست آمده، در این مقاله مروری، ابتدا به تعریف و تاریخچه مرور همتایان سردبیری پرداخته خواهد شد. سپس انواع روش‌هایی که مجلات برای انجام مرور همتایان سردبیری از آنها استفاده می‌کنند و نکات قوت و ضعف هر یک از این روش‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه به انواع سوگرایی‌هایی (Biases) که همتایان ممکن است در مرور مقالات علمی به آن‌ها دچار گردند اشاره نموده و در انتها نیز به مسئولیت‌های داوران پرداخته خواهد شد.

تعریف مرور همتایان سردبیری: مرور همتایان سردبیری به فرآیند بررسی دقیق یک مقاله ارایه شده برای چاپ توسط یک نشریه علمی اطلاق می‌گردد. همتایان افرادی هستند که در زمینه مقاله مورد نظر از تخصص و تبحر لازم برخوردار بوده و می‌توانند نقاط قوت و ضعف یک مقاله را پیش از چاپ آن مورد کنکاش قرار دهند. واژه همتایان گاهی به متخصصین آمار یا اپیدمیولوژیست‌ها نیز اطلاق می‌گردد که از توانایی‌های لازم برای بررسی دقیق روش‌شناسی تحقیق و روش‌های آماری مورد استفاده در تجزیه و تحلیل داده‌ها برخوردارند. سردبیر و یا اعضاء هیأت تحریریه نیز می‌توانند در نقش همتایان، ایفای وظیفه نمایند [۷-۵].

مسئولیت همتایان، بررسی دقیق و صادقانه مقاله ارسالی فارغ از هر گونه تضاد و تعارض در منافع (Conflict of interest) می‌باشد. تعارض در منافع به این معنی است که هر یک از همتایان به دلایل مختلف و از جمله دلایل

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

اقتصادی، اخلاقی، مذهبی، دانشگاهی و غیره نتوانند یک داوری دقیق از مقاله به عمل آورده و دچار خطا و سوگرایی گردند [۹-۸]. لازم به توضیح است که در سطور بعدی و در بخش خطاها یا سوگرایی‌های داوران و راه حل برخورد با آن‌ها، ضمن ارایه مثالی به تشریح دقیق‌تر موضوع تعارض در منافع پرداخته خواهد شد.

همتایان بایستی در مدت زمان محدود و معین مقاله را مورد ارزشیابی نقادانه (Critical appraisal) قرار داده [۱۱-۱۰] و بر اساس برداشت خود از این داوری به سردبیر مجله در خصوص تصمیم‌گیری پیرامون سرنوشت مقاله کمک نمایند. جهت انجام این امر، آن‌ها گزارشی دقیق و تفصیلی، از وضعیت مقاله برای سردبیر به رشته تحریر در آورده و در انتها نظر خود را معمولاً در قالب یکی از چهار پیشنهاد زیر اعلام می‌نمایند [۱۳-۱۲]:

۱. چاپ مقاله بدون نیاز به انجام تصحیح
۲. چاپ مقاله با انجام اصلاحات جزیی
۳. بازنگری مجدد مقاله پس از انجام اصلاحات کلی
۴. رد مقاله

تاریخچه مرور همتایان سردبیری: نشریات علمی در حوزه سلامت که به انتشار دستاوردهای پژوهشگران می‌پردازند از قرن هفدهم میلادی در اروپا ظهور کردند. از نخستین مجلات منتشر شده می‌توان به مجله فرانسوی Journal des Savants و مجله انگلیسی Philosophical Transactions of the Royal Society اشاره نمود. در این نشریات، مرور همتایان سردبیری فقط به صورت بررسی مقالات توسط سردبیر مجله صورت می‌پذیرفت. در مواردی که سردبیر نظر افراد دیگری را در مورد چاپ مقاله جویا می‌شد، این کار را به صورت غیررسمی انجام می‌داد. بنابراین، مسئولیت اصلی مرور مقالات بر عهده سردبیران مجلات قرار داشت [۱۵-۱۴].

رشد روز افزون تعداد مجلات علمی منطبق با نیازهای جامعه علمی که بیشتر به سمت تخصص‌گرایی سوق می‌نمود، باعث شد که شیوه قدیمی مرور مقالات نیز دستخوش تغییر و تحولات اساسی گردد. برای نمونه، مجلات عمومی پزشکی (General Medical Journals) در اواخر قرن هجدهم و مجلات تخصصی پزشکی (Specialist Medical Journals) در اوایل قرن بیستم میلادی ظهور کردند [۱۵]. نتیجه این تحولات به شیوه نوین بررسی اولیه مقالات توسط سردبیر یا همکاران وی و سپس انتخاب حداقل دو داور برای بررسی دقیق‌تر مقالات منجر گردید [۱۶].

در این شیوه نوین، پس از این که مقاله‌ای جهت چاپ به نشریه ارسال می‌گردد ابتدا توسط سردبیر مورد بررسی قرار می‌گیرد. در صورتی که سردبیر، مقاله را حاوی نکته یا نکات جدیدی یافته و موضوع مقاله را در حیطه موضوعات مورد علاقه نشریه تشخیص دهد آن را برای انجام داوری به حداقل دو داور ارسال می‌نماید. البته برخی مجلات تخصصی یا مجلاتی که از بار (Load) مقالات بیشتری برخوردار می‌باشند ممکن است گاهی اوقات از دستیار سردبیر (Associate editor) یا سردبیر قسمت (Section editor) نیز بهره‌مند گردند [۱۸-۱۷]. در صورتی که مجلات از حضور چنین افرادی برخوردار باشند، مقاله ارسالی پس از بررسی توسط سردبیر و بسته به موضوع مقاله، به یک دستیار سردبیر ارسال می‌گردد که مسئولیت وی نیز بررسی دقیق و اظهار نظر در خصوص ضرورت ارسال مقاله به داوری می‌باشد. در صورتی که وی نیز ارسال آن به داوری را تشخیص دهد، مقاله به حداقل دو داور مرتبط با موضوع مقاله ارسال می‌گردد.

در صورتی که داوران انتخابی، انجام داوری را تقبل نمایند، بایستی نظرات دقیق و تفصیلی خود را پیرامون

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

مقاله در محدوده زمانی مشخص که ممکن است تا یک ماه تعیین گردد، به سردبیر یا دستیار وی اعلام نمایند. پس از دریافت نظرات داوران، چنانچه نظرات دو داور پیرامون سرنوشت مقاله یکسان باشد، سردبیر یا دستیار، با سهولت بیشتری می‌توانند در خصوص سرنوشت مقاله اظهار نظر نمایند. در غیر این صورت، سردبیر یا دستیار وی بایستی به عنوان داور سوم، مقاله را مورد بررسی دقیق قرار دهد تا بین نظر دو داور تلفیق صحیحی ایجاد نماید [۱۶].

توجه به این نکته نیز ضروری است که برخی از مجلات از ابتدا یک یا سه داور برای هر مقاله انتخاب می‌نمایند [۱۹]. چنین امری سبب خواهد شد که با توجه به فرد بودن عدد داوران، تصمیم‌گیری پیرامون سرنوشت مقاله از مشکل کمتری برخوردار باشد.

شیوه‌های گوناگون مرور همتایان سردبیری: مجلات گوناگون، شیوه‌های مختلفی از مرور همتایان سردبیری را برای خود انتخاب می‌نمایند. این شیوه‌ها که هر یک دارای نقاط قوت و ضعف خاص خود می‌باشند، در یک سیر تکاملی به دنبال هم قرار گرفته‌اند. به عبارت دیگر، برای رفع نقاط ضعف شیوه‌های قدیمی‌تر، شیوه‌های نوین ابداع شده‌اند که البته خود نیز دارای نقاط ضعفی می‌باشند [۲۰].

برخی از مجلات از شیوه‌ای از مرور همتایان سردبیری استفاده می‌نمایند که با عنوان دو سوکور (Double blind) شناخته می‌شود. در این شیوه هم نویسندگان از هویت داوران و هم داوران از هویت نویسندگان بی‌اطلاع هستند [۲۱]. اگر چه هدف اصلی انتخاب این شیوه آن بوده است که داوران بتوانند فارغ از هر گونه تعارض در منافع، مقاله را مورد داوری قرار دهند و این شیوه تا اندازه زیادی در دستیابی به هدف خود نیز موفق بوده است [۲۲] اما، شواهد نشان می‌دهند که داوران در بسیاری از موارد می‌توانند هویت نویسندگان را از موضوع مقاله تشخیص دهند. به ویژه در مقالاتی که نویسندگان آنان به مقالات منتشر شده خود ارجاع می‌دهند، تشخیص هویت نویسندگان از سهولت بیشتری برخوردار خواهد بود [۲۳]. به علاوه، چنین شیوه‌ای سبب خواهد شد که داوران دچار سوگرایی‌های متعددی در داوری مقاله گردند که در قسمت بعدی به آن‌ها اشاره خواهد گردید.

این نکته سبب گردید که برخی از مجلات به سمت شیوه‌ی دیگری از مرور همتایان سردبیری سوق پیدا کنند که در آن هویت نویسندگان برای داوران مکشوف است اما هویت داوران برای نویسندگان مکتوم باقی می‌ماند [۲۴]. این روش داوری که به اصطلاح یک سوکور (Single blind) نامیده شده است، برای رفع ایراد شیوه اول ابداع گردید. با این تغییر در شیوه مرور همتایان سردبیری، گام مهمی در راه داوری دقیق‌تر مقالات برداشته شد اما از آن جایی که هویت داوران مکتوم باقی می‌ماند، آن‌ها هم‌چنان ممکن است دچار سوگرایی‌های متعددی در داوری مقاله گردند.

به منظور رفع این مشکل، هم اکنون برخی از مجلات شیوه سومی از مرور همتایان سردبیری را مورد توجه قرار می‌دهند که در آن نه تنها هویت نویسندگان برای داوران بلکه هویت داوران نیز برای نویسندگان مکشوف می‌گردد [۲۵]. این شیوه نوین که به نام مرور همتایان آزاد (Open peer review) نامیده شده است، باعث می‌گردد داوران از خطاهای داوری به مقدار زیادی در امان بمانند [۲۶].

اما، نقطه ضعف این روش در آن است که معمولاً داوران ترجیح می‌دهند هویت آن‌ها مکتوم باقی بماند. بنابراین، ممکن است برخی از داوران خوب، از انجام داوری سرباز زنند. هم‌چنین، این امکان وجود دارد که در صورت

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

مشخص شدن هویت داوران، احتمال پذیرش مقالات ضعیف توسط آن‌ها افزایش یابد [۲۷]. برای رفع این مشکل، برخی از نشریات از داوران خود درخواست می‌نمایند که در صورت تمایل، موافقت خود را نسبت به مکشوف شدن هویتشان برای نویسندگان مقاله اعلام نمایند. در صورت موافقت، هویتشان برای نویسندگان مکشوف می‌گردد در غیر این صورت هویت آن‌ها مکتوم باقی خواهد ماند.

خطاها یا سوگرایی‌های داوران و راه حل برخورد با آن‌ها: شواهد موجود نشان می‌دهند که ممکن است داوران در تشخیص برخی از خطاهای مربوط به روش‌شناسی تحقیق از توانایی‌های لازم برخوردار نباشند [۲۹-۲۸]. به علاوه، ایشان ممکن است در انجام داوری خود دچار انواعی از سوگرایی گردند. سوگرایی‌های مشاهده شده در داوری به شرح زیر گزارش گردیده‌اند [۳۳-۳۰]:

۱. داوران ممکن است نسبت به مقالاتی که نویسندگان آن‌ها خانم باشند، دچار خطای داوری شده و نسبت به چنین مقالاتی سخت‌گیری بیشتری نشان دهند.

۲. امکان دارد داوران نسبت به مقالات مربوط به نویسندگان شاغل در سازمان‌ها و دانشکده‌های کوچک‌تر، دچار خطای داوری شده و سخت‌گیری بیشتری اعمال نمایند.

۳. گاهی اوقات تعارض در منافع باعث سخت‌گیری داوران می‌گردد. برای نمونه، اگر داوران خود پیرامون موضوع مقاله تحت داوری، کار تحقیقاتی مشابهی انجام داده و مقاله حاصل از آن را برای چاپ به مجله‌ای ارسال کرده باشند، تعمداً کار داوری مقاله را با سخت‌گیری بیشتری انجام داده و یا آن را آن قدر به تعویق خواهند انداخت که مقاله خودشان زودتر به زیور طبع آراسته گردد.

۴. برای مجلات انگلیسی زبان نیز این امکان وجود دارد که داوران در خصوص مقالاتی که زبان اصلی نویسندگان آنها انگلیسی نیست سخت‌گیری بیشتری نشان دهند.

۵. به ندرت نیز این امکان وجود دارد که تعداد بسیار معدودی از داوران دست به سرقت علمی (Plagiarism) از نظرات و یافته‌های نویسندگان مقالات تحت داوری خود بزنند.

مطالعات نشان می‌دهند در صورتی که مجلات مرور همتایان آزاد را در سرلوحه کاری خود قرار دهند، بخش عمده‌ای از خطاهای داوران هرگز صورت نخواهد پذیرفت [۲۵]. هم‌چنین، برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت برای داوران می‌تواند تا اندازه‌ای در کاهش خطاهای داوری مؤثر واقع گردد [۳۴]. احتمال دارد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت برای داوران جوان و تازه‌کار نسبت به داوران مسن و با تجربه مؤثرتر باشد [۳۵].

مسئولیت‌های داوران: همتایان به هنگام داوری مقالات بایستی به نکات بسیار مهمی توجه نمایند تا نتیجه داوری آن‌ها نه تنها به سردبیر مجله در اتخاذ تصمیم صحیح کمک نماید، بلکه بتوانند راه‌های ارتقا کمّی و کیفی مقاله تحقیقی نوشته شده توسط نویسندگان را نیز نشان دهد. بنابراین، در این بخش از مقاله به مسئولیت‌های مهم داوران به هنگام مرور مقاله به شرح زیر اشاره خواهیم نمود:

۱. داوران بایستی مقالات را به گونه‌ای داوری نمایند که توقع دارند مقاله خود آنها مورد داوری قرار گیرد [۳۶]. از همین رو، آن‌ها بایستی مقاله را به دقت خوانده و فارغ از هر گونه پیش داوری و یا تعارض در منافع، به بررسی

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

نقاط قوت و ضعف آن بپردازند. انجام داوری به این نحو، به ارتقاء سطح دانش خواهد انجامید.

۲. با در نظر گرفتن نکته قبل، داوران بایستی گزارشی دقیق و مفصل از داوری خود برای سردبیر مجله به رشته تحریر درآورند. در این گزارش، نه تنها نقاط ضعف مقاله بلکه نقاط قوت آن نیز بایستی گوشزد گردیده و در صورت امکان راهکارهای مناسب برای رفع نقاط ضعف آن ارایه گردد. در این گزارش، نبایستی از جملات تند و زننده استفاده نمود و به جای آن که شخصیت نویسندگان را مورد داوری قرار داد بایستی خود مقاله را داوری نمود [۱۲]. بنابراین به جای آن که در گزارش نوشته شود: «نویسندگان مقاله در نوشتن نتایج مطالعه خود از تجربه کافی برخوردار نبوده‌اند» بایستی ذکر نمایند: «قسمت یافته‌های مقاله می‌تواند با بکار بردن یک جدول یا نمودار به شکل دقیق‌تری به رشته تحریر درآید.»

۳. داوران بایستی در انتهای داوری خود و در یک پاراگراف مجزا که فقط برای سردبیر مجله قابل استفاده خواهد بود، نتیجه نهایی داوری خود را در قالب یکی از چهار پیشنهاد مطرح شده در بخش تعریف مرور همتایان سردبیری، اعلام نمایند. انتخاب هر یک از چهار پیشنهاد بایستی دقیقاً مطابق با گزارش تفصیلی داور باشد [۱۲]. برای مثال اگر داور ایرادات کمی به مقاله وارد نموده است، می‌تواند گزینه دوم یعنی «چاپ مقاله با انجام اصلاحات جزیی» را انتخاب نماید. در حالی که اگر حجم اصلاحات آن قدر زیاد باشد که احتمال انجام آن‌ها ناچیز قلمداد گردد، بایستی گزینه چهارم یعنی «رد مقاله» را انتخاب نمود.

۴. داوران بایستی نهایت دقت را در داوری به خرج داده و وقت کافی برای انجام این کار اختصاص دهند. در صورت لزوم، آن‌ها بایستی به مقالات قبلی پیرامون موضوع مورد نظر مراجعه کرده و میزان هم‌پوشانی مقاله تحت داوری خود با سایر مقالات منتشر شده را مورد جستجو قرار دهند. با انجام این کار، آن‌ها ممکن است به سردبیر مجلات کمک نمایند تا هر گونه سرقت علمی در متن مقاله و یا حتی انتشار مجدد (Duplicate publication) آن را پیش از چاپ تشخیص دهند [۳۶].

۵. از آن جایی که تمامی مقالات می‌توانند با پیشنهادهایی که از سوی داوران مطرح می‌شود به شیوه دقیق‌تری به رشته تحریر درآیند، تا جای ممکن داوران نبایستی گزینه «چاپ مقاله بدون نیاز به انجام تصحیح» را انتخاب نمایند. انتخاب این گزینه از سوی داوران ممکن است باعث گردد که سردبیران مجلات احساس نمایند داور وقت لازم را برای بررسی مقاله صرف ننموده و بنابراین تصمیم بگیرند که دیگر از وجود این داور در بررسی مقالات بعدی استفاده ننمایند.

۶ . داوری مقالات برای دانشمندان و متخصصین معمولاً بایستی یک نوع افتخار علمی قلمداد گردد. زیرا مبین آن است که سردبیر مجله آن‌ها را به عنوان متخصصین صاحب‌نظر در حیطه موضوع مقاله قلمداد نموده است [۳۷]. بنابراین، ضروری است که دانشمندان بخشی از وقت خود را صرف داوری نموده و از انجام این امر خطیر شانه خالی ننمایند. در صورت رخداد چنین امری، ممکن است انجام داوری به افراد کم سابقه محدود گردیده و پی‌آمد آن چاپ مقالات با کیفیت نازل باشد [۳۸]. نتایج حاصل از چاپ چنین مقالاتی در حوزه سلامت ممکن است باعث به خطر افتادن سلامت آحاد جامعه گردد.

۷. نکته مهم دیگر این است که چنانچه داور موضوع مقاله ارسالی را خارج از محدوده تخصص خویش یافت و یا اگر با انجام داوری، امکان بروز تعارض در منافع وجود

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

دارد، بایستی از انجام داوری صرف نظر نموده و این نکته را به اطلاع سردبیر برساند [۳۹، ۳۶]. برای مثال، همان‌طور که ذکر گردید اگر داور پیرامون موضوع مقاله، کار تحقیقاتی انجام داده است که در قالب یک مقاله به رشته تحریر در آمده و ممکن است احساس نماید که داوری وی تحت تأثیر این موقعیت قرار خواهد گرفت، بایستی از انجام آن صرف نظر نماید.

۸. تمامی مجلات محدوده زمانی خاصی را برای داوران خود در نظر می‌گیرند تا در طی آن داوری خود را تکمیل و نتیجه را گزارش نمایند. رعایت این محدوده زمانی توسط داوران، تأثیر شایان توجهی بر فرآیند بررسی مقالات در یک مجله خواهد داشت [۴۰]. از همین رو، ضروری است که داوران، این محدوده زمانی را به دقت مورد توجه قرار دهند و در صورتی که به هر دلیلی قادر به تکمیل داوری خود در مدت زمان مقرر نمی‌باشند، موضوع را در اسرع وقت به اطلاع سردبیر یا دستیاران وی برسانند تا آن‌ها مطابق با دستورالعمل خود، داور دیگری را برای مقاله انتخاب نمایند.

نتیجه‌گیری

داوری مقالات یک وظیفه اخلاقی برای دانشمندان است که بایستی به عنوان یک افتخار و نه یک بار اضافی قلمداد گردد. از آن جایی که داوران در انتشار صحیح یافته‌های یک تحقیق نقش بسیار حیاتی ایفا می‌نمایند بایستی در صورت قبول انجام داوری، آن را به بهترین شیوه ممکن انجام داده و نه تنها سردبیر مجله را جهت اتخاذ تصمیم مقتضی پیرامون سرنوشت مقاله یاری رسانند بلکه با ارایه پیشنهادهای سازنده به نویسندگان، در جهت بهبود کیفیت مقاله کمک نمایند. تأکید بر این نکته بسیار ضروری است که تنها داوران بسیار متبحر، دقیق، ریزبین و آگاه هستند که می‌توانند احتمال رخداد هر گونه سرقت علمی، انتشار مجدد، تحریف و یا دستکاری داده‌ها را پیش از چاپ یک مقاله تشخیص دهند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از نظرات بسیار ارزشمند داوران دانشمند مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان که به بهبود کیفیت ارائه مقاله انجامید، سپاسگزاری می‌شود.

References

[1] Rezaeian M. The role of Editor in chief in the management of the scientific Journals. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2010; 9(1): 1-2. [Farsi]

[2] Stossel TP. Reviewer status and review quality: Experience of the Journal of Clinical Investigation. *N Engl J Med* 1985; 312(10): 658-9.

[3] Evans AT, McNutt RA, Fletcher SW, Fletcher RH. The characteristics of peer reviewers who produce good quality reviews. *J Gen Intern Med* 1993; 8(8): 422-8.

[4] Black N, van Rooyen S, Godlee F, Smith R, Evans S. What Makes a good reviewer and a good review for a general medical journal. J*AMA* 1998; 280(3): 231-3.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

[5] Nelms BC. The importance of the review process-and reviewers. *J Pediatric Health Care* 2006; 20: 1-2.

[6] Benos DJ, Bashari E, Chaves JM, Gaggar NA, Kapoor N, et al. The ups and downs of peer review. *Adv Physiol Educ* 2007; 31(2): 145-52.

[7] Constantine NA. Peer Review Process. In Baslaugh S. Edi. Encyclopedia of Epidemiology. Second Volume. California: SAGE Publications, Inc. 2008; pp: 794-5.

[8] International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements of manuscripts submitted to biomedical journal: writing and editing of biomedical publications. Updated October 2008.

[9] The PLoS Medicine Editors. Making sense of non-financial competing interests. *PLoS med* 2008; 5(9): e199.

[10] Crombie IK. *The Pocket Guide to Critical Appraisal: A Handbook for Health Care Professionals*. London. BMJ Publishing Group 1998.

[11] Rezaeian, M. Critical appraisal and evidence based public health. In H. Hatami, S.M. Razavi, A.H. Eftekhar, F. Majlesi, Sayed Nozadi M., S.M.J. Parizadeh (Eds.). The Textbook of Public Health (pp. 2052-2061). Tehran: Arjomand. 2006. [Farsi]

[12] Provenzale JM, Stanley RJ. A systematic guide to reviewing a manuscript. *J Nucl Med Technol* 2006; 34(2): 92-9.

[13] Hutt P. Reviewing made easy. *InnovAiT* 2010; 3: 108-9.

[14] Weller, A.C. Editorial peer Review: its strengths and weaknesses. Silver spring, MD. American Society for Information science and technology, 2001.

[15] Smith R. The trouble with medical journals. *J R Soc Med* 2006; 99: 115-9.

[16] Rowland F. The peer-review process. *Learned publishing* 2002; 15: 247-58.

[17] Pearsona CH, Mullenb RW, Thomasonc WE, Phillipsc SB. Associate Editor's Role in Helping Authors and Upholding Journal Standards. *Agron J* 2006; 98: 417-22.

[18] Rowland F. So, why peer review. *J Foot Ankle Surgery* 2008, 47: 265-6.

[19] Coronel R, Opthof T. The role of the reviewer in editorial decision-making. *Cardiovascular Res* 1999; 43: 261-4.

[20] McNutt RA, Evans AT, Fletcher RH, et al. The effects of blinding on the quality of peer review. A randomized trial. P *JAMA* 1990; 263(10): 1371–6.

[21] Ball C. Editorial. *Intensive Critical Care Nursing* 2003; 19: 321-3.

[22] Laband DN, Piette MJ. A citation analysis of the impact of blinded peer review. *JAMA* 1994; 272(2): 147-9.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

[23] Ceci SJ, Peters DP. How blind is blind review? *American Psychologist* 1984; 39:1491–4.

[24] Isenberg SJ, Sanchez E, Zafran KC. The effect of masking manuscripts for the peer review process of an ophthalmic journal. *Br J Ophthalmol* 2009; 93(1): 881-4.

[25] Williamson A. What happens to peer review paper presented at on ALPSP international learned Journals seminar, London, UK, R A pr. 2002. Available at: www.alsp.org/will2040.ppt.

[26] Godlee F. Making reviewers visible: openness, accountability, and credit. *JAMA* 2002; 287(21): 2762-5.

[27] Mainguy G, Motamedi MR, Mietchen D. Peer review--the newcomers' perspective. *PLoS Biol* 2005; 3(9): e326.

[28] Altman DG. Poor-quality medical research. what can journals do? *JAMA* 2002; 287(21): 2765-7.

[29] Altman DG. Statistics in medical journals. *Stat Med* 1982; 1(1): 59-71.

[30] Meadows AJ. Communicating Research. San Diego, CA: Academic press, 1998.

[31] Bobbie CN. The importance of the review process and reviewers. *J Pediatric Health Care* 2006; 20: 1-2.

[32] Wenneras C, Wold A. Sexism and nepotism in peer-review. *Nature* 1997; 387: 341-3.

[33] Peters D, Ceci S. Peer-review practices of psychological journals: the fate of submitted articles, submitted again. *Behav Brain Sci* 1982; 5: 187-255.

[34] Schroter S, Black N, Evans S, Godlee F, Osorio L, Smith R. What errors do peer reviewers detect, and does training improve their ability to detect them? *J R Soc Med* 2008; 101(10): 507-14.

[35] Smith R. Peer review: a flawed process at the heart of science and journals. *J R Soc Med* 2006; 99: 178-82.

[36] Benos DJ, Kirk KL, Hall JE. How to review a paper. *Adv Physiol Educ* 2003; 27(1-4): 47-52.

[37] Polak JF. The role of the manuscript reviewer in the peer review process. *AJR Am J Roentgenol* 1995;165(3): 685-8.

[38] Rezaeian M. Post-Publication Peer Review. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2007; 6(4): 217-8. [Farsi]

[39] Rezaeian M. Conflicts of Interest. *J Rafsanjan Univ Med Sci*, 2009; 8(3): 157-8. [Farsi]

[40] Rezaeian M, Mahmoodi M, Rezvani ME, Besharat F, Haji Ghodratabadi E, Molaei F. A survey on the publication process and quality of articles of Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences during 2001-2006. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2008; 7(4): 217-26. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]

A Review on the Editorial Peer Review

M. Rezaeian[1]

Received: 21/01/10 **Sent for Revision: 10/04/10** **Received Revised Manuscript: 05/05/10** **Accepted: 29/05/10**

Background and Objectives: The editorial peer review has an important role in the publication of scientific articles. Peers or reviewers are those scholars who have the expertise regarding the topic of a given article. They critically appraise the articles without having any monetary incentives or conflicts of interest. The aim of this study was to determine the most important aspects of the editorial peer review.

Materials and Methods: The Pubmed search engine (http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed) and the Scientific Information Database search engine (http://www.sid.ir/fa/index.asp) were applied using "Editorial Peer Review" as the keywords. In the next step, by altering the search strategy and also using the reference lists of the retrieved papers, the most up-to-date references for this review study were retrieved.

Discussion: Based on the retrieved articles, at first the definition and the different methods of the editorial peer review are discussed. Then the usual biases within the editorial peer review process are explained. At the end of the article, various responsibilities of the peers are referred to.

Conclusion: Reviewing the scientific articles is an ethical responsibility of the scientists, and should be considered by them as an honor rather than as an extra burden. When accepting a review, scientists should carry out the task based on the highest feasible standards. They should not only help the editor-in-chief to take the best possible decision about the article, but also assist the authors in raising the quality of their articles.

Key words: Journal, Editorial peer review, Editor-in-chief

Funding: This study did not have any sources of funding**.**

Conflict of interest: The author is the editor-in-chief of the Scientific Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences

1- Associate Prof., Dept. of Social Medicine, University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
(Corresponding Author) Tel: (0391) 5234003, Fax: (0391) 5225209, E-mail: moeygmr2@yahoo.co.uk

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1389.9.2.5.0]